

Kandil Gecelerinde Okunan İlâhiler ve Bazı Formların Listesi

Fatih Koca¹

Öz

İbadet vaktinin geldiğini bildirmek, toplu ibadete davet etmek için okunan ve dinî mûsikî formlarından biri olan ezanın düzenli olarak icrâ edilmesi ile birlikte İslam yaygınlaşmaya başlamış, mûsikî ibadetlerdeki vazgeçilmez yerini Hz. Peygamber hayatta iken almaya başlamıştır. Sadece ezan değil; dinî mûsikî icrasında kullanılan pek çok cami kıraat formları da Hz. Peygamberin yaşadığı dönemde icra edilmeye başlanmıştır. Ancak günümüzde özel gün ve gecelerde yapılan ibadetlerde icra edilen dinî mûsikî formlarından bazıları Hz. Peygamberin vefatından sonraki döneme tekabül eder. Bu nedenle İslam coğrafyasında birbirinden farklı uygulamalar yapılmaktadır ve bu uygulamalar sistematik olmayan bir görünüm arz etmektedir. Biz bu çalışmamızda Türkiye’de İslam ibadet geleneğinde kandil geceleri olarak ifade edilen beş mübarek gecede icrâ edilen ilâhi ya da farklı formda bestelenmiş eserlerin listesini oluşturmaya çalıştık.

Kandil Geceleri, Mübarek Geceler, İlâhi, Tesbihât, Dinî Mûsikî Formları

List of Hymns and Some Forms of Recitation in Blessed Nights in Islam

Abstract

In this study, we have tried to list of the works, composed in the form of divine or different forms, which have been performed on five blessed nights (Mawlid Kandili, Regaip Kandili, Miraj Kandili, Berat Kandili and Qadr night), which are called in the Islamic tradition of worship in Turkey as Kandil nights. On the other hand, the article is not a study describing the nature of the blessed nights, but contains a list of the works that are recited/performed only for special nights. However, we would like to publish the musical notes of these works included in this list in another study, especially performed by all person in mosque, because they are large enough for this article.

Blessed Nights, Sacred Nights, Hymn, Tasbihat, Religious Music Forms

¹ Doç. Dr. Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Türk Din Musikisi Anabilim Dalı,
e-mail: fkoca@ankara.edu.tr, neyzenfatihkoca@yahoo.com

Giriş

Müslümanların başta Kadir Gecesi olmak üzere kutsal zaman dilimleri olarak bilinen kandil gecelerinde yapılan kulluk vazifelerine yılın diğer gün ve gecelerinde yapılan ibadetlere nazaran daha fazla ihtimam gösterdikleri bilinen bir gerçektir. Dinî gereklilik ve yasaklar bakımından yaptıkları hataların o gecelerde affolunacağına inanan müslümanlar özellikle bu gecelerde ibadete daha fazla yönelir ve Allah'tan af dilerler. Bu gecelerde camilere cemaatle namaz kılmaya giden müslümanlar, ibadetlerini yaptıktan sonra camide icrâ edilen mevlîd ve benzeri bazı dinî mûsikî formlarını dinleyerek manevî huzura erişmenin yollarını ararlar. Bu icrâlar, başta mevlîd olmak üzere mevlîd aralarında okunan tekbîr, salavât, tevşih, şügl, ilâhi, mîrâciyye, regâibiyye, temcîd ve münâcât gibi içerisinde salavât, tesbîhât ve duanın da bulunduğu bazı formlardır. İcrâ edilen bu formlara genellikle cami cemaati de iştirak eder ve bu sevaptan nasıpdâr olmaya gayret ederler. İlâhiler bu formlar arasında en çok ilgi gören ve cemaat tarafından iştirakı sağlanan formdur. Bu ilâhiler nesilden nesile okunarak günümüze kadar gelmiş ve bu gecelerde yapılan ibadetlerin önemli bir parçası olarak görülmüştür.

Osmanlı padişahlarından II. Selim (1566-1574) döneminde camilerin aydınlatılıp, kandiller yakıldığı için yıl içerisinde özel olarak bilinen bu beş geceye Kandil Geceleri denilmiştir.² Mevlîd Kandili, hicrî takvime göre rebîu'l-evvel ayının onikinci gününe tekabül eden gecedir. Bu gece Hz. Peygamber'in doğduğu gecedir ve adı "doğum" anlamına gelen "Mevlîd Gecesi"dir. Bu gecenin müslümanlar için önemli olmasının sebebi ise, Hz. Peygamber'in dünyaya gelişinin tazeliğini korumak ve o anı canlı tutmaktır.³ Regâib Kandili, Kamerî aylardan Recep ayının ilk Cuma gecesidir. Hz. Peygamber'in ana rahmine düştüğü gece olarak inanılmasından dolayı müslümanlar bu geceye özel bir ihtimam göstermektedirler.⁴ Mirâc Kandili, Kamerî aylardan Recep ayının yirmi yedinci gecesine tekabül etmektedir. Bu gecede İsrâ ve Mirâc mucizesi vuku bulmuştur. Özellikle namazın farz kılındığı ve Allah'ın rahmetinin genişliğine inanıldığı bir gece olması sebebiyle inananlar tarafından benimsenen, makbul görülen bir gecedir.⁵ Berat Kandili, Kamerî aylardan Recep ayının ondördüncü gecesidir. Müslümanlar bu gecede Allah'ın bağışlamasının sonsuz olduğuna ve kaderlerinin bu gecede yazıldığına inanmaktadırlar.⁶ Kadir Gecesi, Kamerî aylardan Ramazan ayının son on gününde bulunan bir gecedir ve yaygın olan anlayış çerçevesinde bu ayın yirmi yedinci gecesine kabul edilmektedir. Kur'an-ı Kerim'de bulunan Kadir sûresinde "Bin aydan daha hayırlı gece.." olarak nitelendirilen bu gecenin ehemmiyetine inananlar diğer gecelere nazaran daha fazla özen göstermektedirler. Diğer gecelerde kullanılan "Kandil" ifadesi halk tarafından "Kadir Kandili" olarak değil; "Kadir Gecesi" olarak nitelen-

2 Nebi Bozkurt, "Kandil", *DİA*, İstanbul 2001, XXIV, 300-301.

3 Ahmet Özel, "Mevlid", *DİA*, İstanbul 2004, XXIX, 475-479; Halide Aslan, "Osmanlı İmparatorluğu'nda Mübarek Gün ve Gecelerden Kandiller", *İstem*, Yıl:7, Sayı:13, Konya 2009, s. 201.

4 Fatih Koca, "Salâhi Dede'nin Regâibiyyesi'nin Yeniden Bestelenmesi", *Turkish Studies*, Volume 13/2, Winter Ankara 2018, s. 543. Ss. 543-572.

5 Aslan, "Osmanlı İmparatorluğu'nda Mübarek Gün ve Gecelerden Kandiller", s. 201.

6 Halit Ünal, "Berat Gecesi", *DİA*, İstanbul 1992, V, 475-476.

dirilmiş ve “Kadir Gecesi” ifadesi kabul görmüştür. Bize göre bu ayrıştırmanın en önemli sebebi, gecenin diğer dört mübarek geceden daha üstün olduğuna dikkat çekmek amacını taşımaktadır.

Müslümanlar yıl içerisinde hususi önem atfettikleri kandil gecelerinde daha fazla ibadete yönelirler ve özellikle camilerde bu gecelere mahsus özel merasimler yaparlar. Bu merasimlerin başında Süleyman Çelebi'nin “*Vesiletü'n-Necât*” isimli mevlid nazmının besteli⁷ ya da irticâlen okunan bahirleri günümüze kadar okunagelmiştir. Yanısıra bu bahirler arasında okunması için salavât metinleri ve ilâhiler yazılarak bestelenmiştir. Ayrıca bu ilâhiler dışında camide icrâ edilmesi için dinî mûsikînin diğer formlarından da eserler yazılmış ve bestelenmiştir. Özellikle camilerde bu formları icrâ eden okuyuculara kolaylık sağlaması, okunan eserlerin gecelerin muhtevasına uygunluk arzemesi ve geleneksel icrânın varlığını sürdürmesine katkı yapması için bu eserler listesini hazırlamış bulunmaktayız. Eserlere dair listede sadece başlıkta adı geçen geceye nispeten yazılmış eserler yer almaktadır. Bu liste, TRT müzik repertuarı, Klasik Devlet Koroları repertuarı, Aytaç Ergen Özel Arşivi, Mehmet Kemiksiz Özel Arşivi, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi mûsikî arşivi ve diğer özel arşivler taranarak ortaya çıkarılmıştır. Hacmi büyük olduğu için bu eserlerin notalarını başka bir çalışma vesilesi ile yayınlamayı düşünmekteyiz.

Kandil Gecelerinde Okunan Eserlerin Kimlik Listesi

Mevlîd Kandili'nde En Çok Okunan Eserler Listesi⁸

Eserin İlk Sözleri	Makamı	Usûlü	Güftekârı	Bestekârı	Formu
Doğmazdı Kalbe İman İnmezdi Arza Kur'an	Rast	Düyek	Ali Ulvi Kurucu	Sadettin Kaynak	İlahi
Hüdâ Namıyla Başla Mevlid-i Fahri Cihandır Bu	Hüzzam	Evsat	?	Hacı Faik Bey	İlahi
Ey Resül-i Mir'ât-i Hak Uşşâka Mevlidin Sebâk	Sabâ	Evsat	?	Rifat Bey	İlahi
Ya Bende Mevlit Şerbeti	Eviç	Raks Aksağı	Aşık Şenlik	Barış Demir	İlahi
Ey Hüdâ'dan Lutf-u İhsan İsteyen	Uşşak	Düyek	Nefeszâde Abdurrahman Efendi	Zekâi Dede	İlahi
Ey Hüdâ'dan Lutf-u İhsan İsteyen	Rast	Devr-i Hindi	Nefeszâde Abdurrahman Efendi	Kani Karaca	İlahi
Ey Hüdâ'dan Lutf-u İhsan İsteyen	Sabâ	Müsemmen	Nefeszâde Abdurrahman Efendi	Turhan Topper	İlahi
Âlemler Nûra Gark Oldu	Gerdâniye	Yürük Semâi	Yunus Emre	Mehmet Kemiksiz	İlahi

7 Hem Anadolu'da hem de özellikle Balkanlarda halen besteli mevlid okumaları mevcuttur.

8 Bu liste sadece Hz. Peygamber'in doğumuna işaret eden ya da doğumuna binâen yazılmış eserler listesidir.

14 Kandil Gecelerinde Okunan İlahiler ve Bazı Formların Listesi

Âlemler Nûra Gark Oldu	Hicaz	Sofyan	Yunus Emre	Necip Gülses	İlahi
Âlemler Nûra Gark Oldu	Rast	Evsat	Yunus Emre	Çalazâde Mustafa Efendi	Tevşih
Âlemler Nûra Gark Oldu	Rast	Düyek	Yunus Emre	Hüseyin Tolan	İlahi
Âlemler Nûra Gark Oldu	Rast	Curcuna	Yunus Emre	Selahattin Gürer	İlahi
Âlemler Nûra Gark Oldu	Segâh	Sofyan	Yunus Emre	Osman Nuri Özpekel	Tevşih
Âlemler Nûra Gark Oldu	Hüseyini	Sofyan	Yunus Emre	?	İlahi
Âlemler Nûra Gark Oldu	Hüseyini	Sofyan	Yunus Emre	?	İlahi
Âlemler Nûra Gark Oldu	Hüseyini	Sofyan	Yunus Emre	?	İlahi
Âlemler Nûra Gark Oldu	Hüzzam	Sofyan	Yunus Emre	?	İlahi
Âlemler Nûra Gark Oldu	Muhayyer	Özel	Yunus Emre	?	İlahi
Âlemler Nûra Gark Oldu	Sabâ	Raks Aksağı	Yunus Emre	?	İlahi
Âlemler Nûra Gark Oldu	Segâh	Sofyan	Yunus Emre	?	Tevşih
Âlemler Nûra Gark Oldu	Uşşak	Sofyan	Yunus Emre	?	İlahi
Âlemler Nûra Gark Oldu	Uşşak	Yürük Semâi	Yunus Emre	?	İlahi
İki Cihan Sultanının Doğduğu Ay Geldi	Çargâh	Evsat	Aziz Mahmud Hüdai	Muallim İsmail Hakkı Bey	İlahi
İki Cihan Sultanının Doğduğu Ay Geldi	Hicaz	Sofyan	Aziz Mahmud Hüdai	Hüseyin Şemsi Güneren	İlahi
İki Cihan Sultanının Doğduğu Ay Geldi	Mahur	Düyek	Aziz Mahmud Hüdai	Ahmet Kadri Rizeli	İlahi
Şâh-ı İklim-i Risâlet Doğdu	Hüseyini	Devr-i Hindi	Ulvi	Rifat Bey	İlahi
Doğdu Ol Sadr-ı Risâlet	Beste İsfahân	Düyek	Niyazi Mısri	Nüzhet Şerif	Tevşih
Doğdu Ol Sadr-ı Risâlet	Hüzzâm	Devr-i Hindi	Niyazi Mısri	Abdülkadir Töre	İlahi
Doğdu Ol Sadr-ı Risâlet	Irak	Sofyan	Niyazi Mısri	Münir Efendi	Tevşih
Doğdu Ol Sadr-ı Risâlet	İsfahân	Yürük Semâi	Niyazi Mısri	Osman Efendi	İlahi
Doğdu Ol Sadr-ı Risâlet	Nevâ	Sofyan	Niyazi Mısri	Ali Şirugani Dede	Tevşih
Doğdu Ol Sadr-ı Risâlet	Rast (Tebriz)	Düyek	Niyazi Mısri	Ahmet Efendi	İlahi
Doğdu Ol Sadr-ı Risâlet	Şevkutarab	Düyek	Niyazi Mısri	Abdülkadir Töre	Tevşih
Bu Şeb Hurşid-i Evreng-i Risâlet	Rast	Sofyan	Abdurrahman Refia Efendi	Ahmet Efendi	Tevşih
Ziver-i Tâc-ı Saâdet Doğduğu Şebdir	Yegâh	Düyek	Arif Hikmet Gökoğlu	Cahit Öney	İlahi
Muhammed Dünyaya Geldi	Uşşak	Düyek	?	?	İlahi
Ya Rabbi Şükür Doğdu Muhammed	Hüseyini	Düyek	?	?	İlahi
Doğdu Nurun Âleme Verdi Ziyâ	Mahur	Devr-i Revân	İsmail Hakkı Bursevi	?	İlahi
Doğdu Nurun Âleme Verdi Ziyâ	Şehnâz	Düyek	Hasan Fehmi Tezdoğan	Barış Demir	İlahi
Doğdu Ol Şems-i Hakikat Burc-ı Vahdet'ten Bu Şeb	Rast	Evsat	?	Latif Ağa	İlahi
Doğdu Ol Şems-i Hakikat Burc-ı Vahdet'ten Bu Şeb	Rast	Sofyan	?	Muallim İsmail Hakkı Bey	Tevşih

Bir Seher Vakti İdi Doğdu	Tebriz	Müsemmen	?	Hüseyin Tolan	İlahi
Ümm-i Arz Mekke'de Doğdu	Uşşak	Düyek	Hadi	Dursun Çakmak	İlahi
Alemlere Rahmet Olarak Geldin	Hüzzam	Sofyan	Ünal Ensari	Ünal Ensari	İlahi
Kudümün Rahmeti Zevk-u Safâdır	İsfahan	Devr-i Hindi	Aziz Mahmud Hüdai	İsmail Özses	İlahi
Kudümün Rahmeti Zevk-u Safâdır	Sabâ	Düyek	Aziz Mahmud Hüdai	Erdoğan Çelikkol	İlahi
Kudümün Rahmeti Zevk-u Safâdır	Uşşak	Sofyan	Aziz Mahmud Hüdai	Ahmet Kadri Rizeli	İlahi
Gülyüzünü Rüyamızda Görelim Yâ Resûlallah	Hicaz	Sofyan	Konyalı Hacı Kişi	Ahmet Hakkı Turabi	İlahi
Gülyüzünü Rüyamızda Görelim Yâ Resûlallah	Rast	Düyek	Konyalı Hacı Kişi	Hüseyin Sebilci	İlahi
Canım Kurban Olsun Senin Yoluna	Eviç	Sofyan	Yunus Emre	Muzaffer Ozak	İlahi
Canım Kurban Olsun Senin Yoluna	Ferahnâk	Düyek	Yunus Emre	?	İlahi
Canım Kurban Olsun Senin Yoluna	Hüseyni	Yürük Semâi	Yunus Emre	Zeki Altun	İlahi
Canım Kurban Olsun Senin Yoluna	Hüseyni	Sofyan	Yunus Emre	?	İlahi
Canım Kurban Olsun Senin Yoluna	Hüseyni	Düyek	Yunus Emre	Ali Rıza Şengel	İlahi
Canım Kurban Olsun Senin Yoluna	Irak	Sofyan	Yunus Emre	?	İlahi
Canım Kurban Olsun Senin Yoluna	Mahur	Sofyan	Yunus Emre	?	İlahi
Canım Kurban Olsun Senin Yoluna	Segâh	Sofyan	Yunus Emre	Amir Ateş	İlahi
Canım Kurban Olsun Senin Yoluna	Sûzinâk	Sofyan	Yunus Emre	Muzaffer Ozak	İlahi
Buldu Hep Durdine Dermanını Canlar Bu Gece	Hüseyni	Aksak	Ali Ulvi Kurucu	Murat Özkan	İlahi
Buldu Hep Durdine Dermanını Canlar Bu Gece	Rast	Aksak	Ali Ulvi Kurucu	Hasan Şentürk	İlahi
Buldu Hep Durdine Dermanını Canlar Bu Gece	Sabâ	Düyek	Ali Ulvi Kurucu	Amir Ateş	İlahi
Buldu Hep Durdine Dermanını Canlar Bu Gece	Sabâ	Yürük Semâi	Ali Ulvi Kurucu	Zeki Altun	İlahi
Hu Kuşu Bu Gece İledi Durdu	Uşşak	Sofyan	Yaşar Fersahoğlu	Mustafa Demirci	İlahi
Hu Kuşu Bu Gece İledi Durdu	Segâh	Sofyan	Yaşar Fersahoğlu	Kerim Öztürk	İlahi
Ondört Asır Evvel Yine Böyle Bir Geceydi	Büselik	Sofyan	Mehmet Akif Ersoy	Mehmet Kemiksiz	İlahi
Doğmuştu O Gül Bir Gecenin Şafağında	Segâh	Sofyan	Nuri Baş	Zeki Altun	İlahi
Şeref Vermekle Dünyaya Nebiyyi Server	Mahur	Sofyan	İzzettin Hümâyi	Tahir Karagöz	İlahi
Merhabâ Ey Pertev-i Zât-ı Hüdâ	Beyâti	Devr-i Hindi	Mehmed Nasûhi Efendi	Mehmet Kemiksiz	İlahi

16 Kandil Gecelerinde Okunan İlahiler ve Bazı Formların Listesi

Hüdâ'nın Nür-i Pâkinden	Rast	Düyek	?	Mehmet Kemiksiz	Tevşih
Muhammed Dünyaya Geldi	Hüzzam	Sofyan	?	Mehmet Kemiksiz	İlahi
Merhaba Ey Şüle i Âyine i Sırrı Hüdâ	Hüseyini	Düyek	Nakşi	Mehmet Kemiksiz	Tevşih
Doğdu Ol Sadr-ı Risâlet	Rast	Sofyan	Niyazi Mısri	Mehmet Kemiksiz	Tevşih
Eriştik Mâh-ı Mevlüde	Uşşak	Sofyan	Üsküdarlı Fenayi Cennet Mehmed	Mehmet Kemiksiz	İlahi
Muhammed Doğduğu Gece	Büselik	Sofyan	Abdullah Nazırlı	Mehmet Kemiksiz	İlahi
Nasıl Bir Mübarek Geceydi	Uşşak	Sofyan	Osman Kemâli	Hasan Lütüfi Ramazanoğlu	İlahi
Vücûdun Pertev-i Nür i Hüdâdır	Hüseyini	Devr i Hindi	Üsküdarlı Fenayi Cennet Mehmed	Mehmet Kemiksiz	Tevşih
Aman Yâ Fahr i Âlem	Rast	Sofyan	Ali Vecdi Bilgöl	Mehmet Kemiksiz	Tevşih
Sensin Aleme Rahmet Varlığa Can Efendim	Karcıgar	Sofyan	Mustafa Necati Bursalı	İlhan Tok	İlahi
Müjdeler Olsun Size Yâ Mü'minin	Rast (Değişmeli Makamlar)	Ağır Devr-i Hindi	Behcet Efendi	Rakım El-Kutlu	Tevşih
İlahi Bir Güneşin Nüruna	Beyati	Düyek	Ali Ulvi Kurucu	Amir Ateş	İlahi
Candan Açılan Ellere	Düğah	Sofyan	Yasin Hatipoğlu	Amir Ateş	İlahi
Fahr-i Âlem Enbiyanın Zâtı	Rast	Devr-i Hindi	?	Amir Ateş	İlahi
Sen Geldin Akşam Bize	Rast	Sofyan	Yasin Hatipoğlu	Amir Ateş	İlahi
Rabîu'l-Evveldir Velâdet Mâhı	Segah	Sofyan	Yunus Emre	Amir Ateş	İlahi
Merhaba Ey Fahr-i Âlem	Uşşak	Düyek	Amir Ateş	Amir Ateş	İlahi

Regâib Kandili'nde En Çok Okunan Eserler Listesi⁹

Eserin İlk Sözleri	Makamı	Usûlü	Güftekarı	Bestekârı	Formu
Bismi'hi'l Fettâhi Zî'l Fadli'l-Azîm	Değişmeli	Değişmeli Özel	Salâhi Dede	Fatih Koca	Regaibiyye
Yine Teşrif Etti Hilâl-i Recep	Muhayyer	Sofyan	?	Fatih Koca	İlahi
Açıldı Bu Bece ebvâb-ı rahmet	Hüzzam	Sofyan	Muzaffer Ozak	Muzaffer Ozak	İlahi
Hu Kuşu Bu Gece İnledi Durdu	Uşşak	Sofyan	Yaşar Fersahoğlu	Mustafa Demirci	İlahi
Hu Kuşu Bu Gece İnledi Durdu	Segâh	Sofyan	Yaşar Fersahoğlu	Kerim Öztürk	İlahi
Burc-ı Rah-ı İsmete Etti Nüzul	Şehnaz	Düyek	Salâhi Dede	Mehmet Kemiksiz	İlahi
Girdi Çün Mâh-ı Recep	Şehnaz	Düyek	Salâhi Dede	Mehmet Kemiksiz	İlahi

9 Bu eserler listesi salt bu geceyi işaret eden eserler listesidir.

Dinle Ey Cücende-i Sırrı Hüda	Uşşak	Düyek	Salâhi Dede	Mehmet Kemiksiz	Tevşih
Beratların Alsın Diye	Uşşak	Sofyan	Lâdikli Hacı Ahmed Ağa (Konyalı)	Mehmet Kemiksiz	İlahi
Bu Ay Benim Demiş Allah	Uşşak	Sofyan	İlhan Tok	İlhan Tok	İlahi

Mirâc Kandili'nde En Çok Okunan Eserler Listesi¹⁰

Eserin İlk Sözleri	Makamı	Usûlü	Güftekârı	Bestekârı	Formu
Nebde'u Bi's-Salâti Ve's-Selâm	Değişmeli	Değişmeli	Nâyi Osman Dede - Mehmet Nasûhi Efendi	Nâyi Osman Dede	Mirâciyye
Ey Olup Mirâc Burhân Uluvve-i Şân Sana	Hicaz Hümâyün	Evsat	Tanbûri Aziz Bey	Fuzûli	İlahi
Mirâca Çıkınca Ahmed-i Muhtar	Hicaz	Sengin Semâi	Hüseyin Fahreddin Dede	Hüseyin Sebilci	İlahi
Mirâca Çıkınca Ahmed-i Muhtar	Hicaz	Sofyan	Hüseyin Fahreddin Dede	Enes Ergür	İlahi
Zâtını Davet Buyurdu Bu Gece	Hüzzam-Segâh	Devr-i Hindi	?	Rakım El-Kutlu	Tevşih
Bu Gece Gökler Açık Mâniâlar Bertaraf	Hüzzam	Düyek	Hayri Köroğlu	Dursun Çakmak	Tevşih
Cümle Hevâdan Geçelim Bu Gece	Nikriz	Sofyan	Ayhan Altınkuşlar	Ayhan Altınkuşlar	İlahi
Özgedir Sevda Bu Akşam	Uşşak	Devr-i Hindi	Muhammed Ali Eşmeli	Kerim Öztürk	İlahi
Hu Kuşu Bu Gece İnledi Durdu	Uşşak	Sofyan	Yaşar Fersahoğlu	Mustafa Demirci	İlahi
Hu Kuşu Bu Gece İnledi Durdu	Segâh	Sofyan	Yaşar Fersahoğlu	Kerim Öztürk	İlahi
Açıldı Bu Gece Ebvâb-ı Rahmet	Uşşak	Sofyan	Muzaffer Ozak	Hayati Günyeli	İlahi
Açıldı Bu Gece Ebvâb-ı Rahmet	Hüzzam	Sofyan	Muzaffer Ozak	Muzaffer Ozak	İlahi
Bir Gece Muhammed'e Çalaptan Geldi Burak	Acem	Sofyan	Yunus Emre	?	İlahi
Bir Gece Muhammed'e Çalaptan Geldi Burak	Hüzzam	Sofyan	Yunus Emre	Sami Savni Özer	İlahi
Bir Gece Muhammed'e Çalaptan Geldi Burak	Segâh	Sofyan	Yunus Emre	Sami Savni Özer	İlahi
Bir Geceydi Oldu Mahbûb-i Hüdâvend-i Muîn	Bestenigâr	Düyek	?	Hüseyin Tolan	İlahi
Sırrı Ahmed (Leyle i Mirâc)	Nişabur	Sofyan	Mehmed Nasûhi Dede	Mehmet Kemiksiz	İlahi
Onsekizbin Âleme Sever Olan Muhammed	Rast	Sofyan	Ahmed Yesevi	Abdülkadir Şehitoğlu	İlahi
Cân u Dil Müştâk Olupdır	Uşşak	Düyek	Şemsi Sivâsi	Mehmet Kemiksiz	Tevşih

10 Bu eserler listesi salt bu geceyi işaret eden eserler listesidir.

Bu Gece Kim Leyle i Mirâc'tır	Rast	Düyek	Aziz Mahmud Hüdâi	Mehmet Kemiksiz	Tevşih
Aman Ya Fahr i Âlem	Rast	Düyek	Vecdi Bingöl	Mehmet Kemiksiz	Tevşih
Buyur Ey Taht ı Risâlet	Eviç	Sofyan	Sadi	Mehmet Kemiksiz	İlahi
Merhaba Ey Şüle i Âyine i Sırrı Hüdâ	Hüseyini	Düyek	Nakşi	Mehmet Kemiksiz	Tevşih
Matla ı Nür i İlahidir Yüzün Ya Mustafa	Sabâ	Düyek	Hakkı	Hadi Duran	İlahi
Matla ı Nür i İlahidir Yüzün Ya Mustafa	Hicaz	Devr-i Hindi	Hakkı	Hüseyin Sebilci	İlahi
Matla ı Nür i İlahidir Yüzün Ya Mustafa	Hisar	Serbest	Hakkı	?	Naat
Bugün Mirâc ı Pâk i Mustafadır	Uşşak	Sofyan	İzzettin Hümâyi	Hasan Lütü Ramazanoğlu	İlahi
Habib i Kibriya Ahmed i Muhtar	Müstear	Düyek	Alvarlı Efe	Mehmet Kemiksiz	İlahi
Ol Cihânun Fahrînün	Neveser	Düyek	Niyazi Mısrî	Mehmet Kemiksiz	İlahi
Mefhar i Cümle Cihansın	Uşşak	Evsat	Şeyh Vefa	Mehmet Kemiksiz	Tevşih
Davet Etti Hakk Teala Bir Gece Muhammed'i	Sabâ	Düyek	Mehmet Kemiksiz	Mehmet Kemiksiz	İlahi
Derdimin Dermanı Sensizn	Segah	Sofyan	Mehmed Nasûhi	Mehmet Kemiksiz	İlahi
Selam Allah Diyenlere	Hüzzam	Sofyan	İlhan Tok	İlhan Tok	İlahi
Ref Olundu Huzura	Hüzzam	Düyek	İlhan Tok	İlhan Tok	İlahi
Davet Buyurdu Allah Rasûl i Muhammedi	Muhayyer	Sofyan	İlhan Tok	İlhan Tok	İlahi
Zâtını Davet Buyurdu Bu Gece	Uşşak	Sofyan	?	Halil Necipoğlu	Tevşih
Sübhânellezi Esrâ Bi'l-Habibi'l- Mustafa	Hüzzam	Sofyan	Aziz Mahmud Hüdâyi	Mehmet Kemiksiz	Şuğul
Bahsetse Hüdâ Bizlere	Hüzzam	Sofyan	Yasin Hatipoğlu	Amir Ateş	İlahi
Açıldı Göklerin Bâbı	Rast	Düyek	?	Amir Ateş	İlahi
Ümmetin Üstüne Titreyen Sensin	Rast	Düyek	Hayrettin Karaman	Amir Ateş	İlahi

Berat Kandili'nde En Çok Okunan Eserler Listesi¹¹

Eserin İlk Sözleri	Makamı	Usûlü	Güftekarı	Bestekârı	Formu
Yazılır Halkın Berat'ı Gelince Berat Gecesi	Hüseyini	Sofyan	İsmail Hakkı Bursevî	?	İlahi
Yazılır Halkın Berat'ı Gelince Berat Gecesi	Sabâ	Raks Aksağı	İsmail Hakkı Bursevî	Selahattin Gürer	İlahi
Yazılır Halkın Berat'ı Gelince Berat Gecesi	Segâh	Aksak Semâi	İsmail Hakkı Bursevî	Selahattin Gürer	İlahi
Yazılır Halkın Berat'ı Gelince Berat Gecesi	Uşşak	Sofyan	İsmail Hakkı Bursevî	?	İlahi

11 Bu eserler listesi salt bu geceyi işaret eden eserler listesidir.

Yazılır Halkın Berat'ı Gelince Berat Gecesi	Uşşak	Yürük Semâi	İsmail Hakkı Bursevî	?	İlahi
Yazılır Halkın Berat'ı Gelince Berat Gecesi	Uşşak	Sofyan	İsmail Hakkı Bursevî	Mehmet Kemiksiz	İlahi
Hu Kuşu Bu Gece İnledi Durdu	Uşşak	Sofyan	Yaşar Fersahoglu	Mustafa Demirci	İlahi
Hu Kuşu Bu Gece İnledi Durdu	Segâh	Sofyan	Yaşar Fersahoglu	Kerim Öztürk	İlahi
Açalım Elimizi Âmin	Hüseyini	Sofyan	Mehmet Kemiksiz	Mehmet Kemiksiz	İlahi
Bir Günah Ettim	Sabâ	Düyek	Mehmed Nasuhi Efendi	Mehmet Kemiksiz	İlahi
Nür i Hidayetle Ey Gani Cebbâr	Sabâ	Raks Aksağı	Alvarlı Efe	Mehmet Kemiksiz	İlahi
Gerçek Aşıklara Salâ Denildi	Nihavend	Sofyan	Emir Sultan	Hasan Lütü Rama-zanoğlu	İlahi
Levh-i Didârında Yazdı Hazret-i Allah	Rast	Düyek	Ziya Cemal	Mehmet Kemiksiz	Tevsih
Leyle-i Berat (Affet Allah Ettim İse Ben Günah	Hüzzam	Sofyan	Sıddık Naci Eren	Hayati Günyeli	İlahi
Müjde Olsun Bu Gece Haktan Atâ	Sabâ	Devr i Hindi	İlhan Tok	İlhan Tok	İlahi
Bihamdillâh ki Geldi Mâh-ı Şa'bân	Sultâniyegâh	Raks Aksağı	İsmail Hakkı Bursevî	Mehmet Kemiksiz	İlahi
Ben Bir Kulum Sen Yaratan	Hüseyini	Sofyan	Orhan Arıtan	Amir Ateş	İlahi
Ey Güzel Rabbim Bizi Nâçar Eyleme	Sabâ	Düyek	?	Amir Ateş	İlahi
Günahımızı Biz Biliyoruz	Sabâ	Düyek	Ayşe Feyzioğlu	Amir Ateş	İlahi
Yâ Rabbenâ Affet Bizi	Sabâ	Düyek	İlhan Tok	Amir Ateş	İlahi

Kadir Gecesi'nde En Çok Okunan Eserler Listesi¹²

Eserin İlk Sözleri	Makamı	Usûlü	Güftekarı	Bestekârı	Formu
Kadir Gitti Terâvih Aralandı	Acemaşiran	Sofyan	?	Mehmet Kemiksiz	İlahi
Leyle-i Kadir Sende Doğdu	Eviç	Yürük Semâi	İzzettin Eskidemir	Necdet Tanlak	İlahi
Bize Hak'dan Kur'an İndi	Hüzzam	Sofyan	Mahmut Şevket Bayram	Mahmut Şevket Bayram	İlahi
Sendedir Leyle i Kadrin Kadri	Acemaşiran	Düyek	Alvarlı Efe	Mehmet Kemiksiz	İlahi
Sebeb-i Hilkat-i Âlem Yüceden Sesleniyor	Hicazkâr	Sengin Semâi	Mecit Sesigür	Zeki Altun	İlahi
Bu Gece Kadir Gecesi	Segâh	Sofyan	Ahmet Acar	Ahmet Hakkı Turabi	İlahi
Sûre-i Kadir'de Hakk Celle Alâ	Rast	Sofyan	Muzaffer Ozak	Mehmet İhsan Özer	İlahi
Mevlam Bize Büyük Huzur Sunar Kadir Gecesinde	Uşşak	Sofyan	Vural Şahin	Ahmet Hakkı Turabi	İlahi

12 Bu eserler listesi salt bu geceyi işaret eden eserler listesidir.

Buldu Cânım Câna Cânan Derde Derman Bu Gece	Eviç	Sofyan	Abdullah Uysal	Abdullah Uysal	İlahi
Bir İlahi Devran Olsun Bu Gece	İsfahan	Sofyan	Kâimi	?	İlahi
Bir İlahi Devran Olsun Bu Gece	Nikriz	Sofyan	Kâimi	Ayhan Altınkuşlar	İlahi
İndi Peygamber'e Kur'an Bu Gece	Mahur	Düyek	Kemal Edip Kürlüoğlu	Abidin Gerçeker	İlahi
Hu Kuşu Bu Gece İnledi Durdu	Uşşak	Sofyan	Yaşar Fersahoğlu	Mustafa Demirci	İlahi
Hu Kuşu Bu Gece İnledi Durdu	Segâh	Sofyan	Yaşar Fersahoğlu	Kerim Öztürk	İlahi
Nûruna Müştâk Eyle	Sabâ	Düyek	Mehmet Kemiksiz	Mehmet Kemiksiz	İlahi
İndi Kur'an Sende Ey Nûr i Güzel	Sabâ	Düyek	Niyazi Mısri	Mehmet Kemiksiz	İlahi
Sende Ey Şehr-i Gufrân İnzâl Olundu	Uşşak	Sofyan	Muallim İsmail Hakkı Bey	Muallim İsmail Hakkı Bey	İlahi
Yâ İlahi Mağfîret Kıl	İsfahan	Düyek	Mehmet Kemiksiz	Mehmet Kemiksiz	İlahi
Leyletü'l-Kadru Berat İdin Bize (Elveda)	Hüzzam	Düyek	Eşrefoğlu Rumi	Mehmet Kemiksiz	İlahi
Şükr ü Hamd Eyleyelim	Beyati	Düyek	Sultan I. Ahmed Han	Mehmet Kemiksiz	Bayrâmiyye (Kadir)
Ramazân Erdi Yine	Sabâ	Sofyan	Sultan I. Ahmed Han	Mehmet Kemiksiz	İlahi
Eyle Yâ Rabb Sen Tecelli Nûr i Kur'an Sönmesim	Dügâh	Düyek	Mehmet Akif Ersoy	Ender Doğan	İlahi
Kur'an Bu Gece İndi	Sabâ	Sofyan	İlhan Tok	İlhan Tok	İlahi
Gökten Süzülen Hak Ayetleri	Rast	Sofyan	İlhan Tok	İlhan Tok	İlahi
Sebeb-i Hilkat-i Âlem	Hüzzam	Nim Sofyan	Mecit Sesigür	Amir Ateş	İlahi

Sonuç

Hız. Peygamber'e vahyedilen Kur'an-ı Kerim'in güzel ses ile okunması ile başlayan İslam müzikisi, farklı kültürler ile mezcilerek o günden zamanımıza kadar çeşitli aşamalar ile belirli bir seviyeye ulaşmış ve İslam Medeniyeti'ndeki yerini almıştır. Sadece camilerde değil toplumun her cemiyetinde özellikle ibadet maksadıyla topluca ve vokal ses ile icrâ edilen bu müzik'in temel yapı taşı, sözdür. Bu sözler vahyin ve sünnetin dışına çıkmadan yazılmış/söylenmiş ve ses ile birleştirilerek bugünkü dinî müzik dediğimiz, özünde tevhid inancını yansıtan bir müzik halini almıştır. Dolayısıyla temelleri Hız. Peygamber dönemine dayanan ve topluca icrâ edilen ilâhiler, dinimizin değişmez bir parçası olmuştur. Yılın her gününde icrâ edilmekle birlikte özellikle Türk toplumunda ihtimam gösterilen mübarek ay ve gecelerde bu icrâlar toplum nezdinde özel bir yer teşkil etmiştir. Mübarek olduğuna inanılan bu gecelere özel formlarda eserler yazılmış, bestelenmiş ve icrâ edilmiştir. Bu icrâlar, Allah'ın mü'minleri bağışlamasına, onların Hız. Peygamber'e olan muhabbetini canlı tutmasına ve ahirette kurtuluşa ermelerine

vesile olmasına inandıklarından dolayı müslümanlar nezdinde özel bir yere sahip olmuştur. İlahiler gibi tüm dinî mûsikî formlarının çıkış nedeninin altında yatan ana etken bu inanıştır. Bu inanç, mübarek ay ve gecelere daha fazla ehemmiyet verilmesini gerektirdiği için bu ay ve gecelere mahsus özgün eserler yapılmış, icrâ edilmiş dolayısıyla bu ilâhiler ve diğer formlar toplumun nezdinde özel bir değer görmüş, takdir bulmuştur.

Kaynakça

- Alaca**, Ali Osman, *Amir Ateş'in Hayatı, Dinî Mûsikî Eserleri ve Mevlid-i Şerif Okuma Tavrı*, MÜSBE, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2014.
- Aslan**, Halide, "Osmanlı İmparatorluğu'nda Mübarek Gün ve Gecelerden Kandiller", *İstem*, Yıl:7, Sayı:13, Konya 2009, ss. 199-231.
- Ergen**, Aytaç, *Türk Mûsikîsi Özel Nota Arşivi*, İstanbul.
- Kemiksiz**, Mehmet, *Mehmet Kemiksiz Özel Nota Arşivi*, İstanbul.
- Koca**, Fatih, "Hymns and Tesbihat in the Holyh Kandil Nights Issued in Islam", International Congress of Science, Education and Technology Research Book of Abstract, s. 114, Odessa National I.I. Mechnikov University, 10-12 August 2018, Odessa / Ukraine.
- Koca**, Fatih, "Salâhi Dede'nin Regâibiyyesi'nin Yeniden Bestelenmesi", *Turkish Studies*, Volume 13/2, Winter Ankara 2018, ss. 543-572.
- Özel**, Ahmet, "Mevlid", *DİA*, İstanbul 2004, XXIX, 475-479.
- Ünal**, Halit, "Berat Gecesi", *DİA*, İstanbul 1992, V, 475-476.
- , *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Türk Din Mûsikîsi ABD Nota Arşivi*.
- , *Kültür Bakanlığı Klasik Devlet Koroları Arşivi*.
- , *TRT Müzik Nota Arşivi*.

